

ומכונן פסיכולוגיא יחידה במינה שדורות יעברו עד שתזנח האנושות את כל מה שהיא מעטרת עתה בשם פסיכולוגיא ותעלה ותגיע לאותן הנשגבות והתעלומות שבנפש, כפי שראו אותן גדולי החב"ד הרב ובנו, רבי אייזיקל אפשטיין (בעל "השפלות והשמחה", "חנה אריאל", ועוד), ודומיהם.

ה"תניא" (האלפא-ביתא של החב"ד ועם זה גם ה"עץ-חיים" שלו) מיוסד כולו, כפי שכתב מחברו בשער ספרו, על הכתוב: "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" — "לבאר היטב איך הוא קרוב מאד בדרך ארוכה וקצרה", כל עומקי הקבלה וכל שיא תועפותיה, הכל בנפש האדם ובעבודתו של האדם.

ואולם ה"אדם" של החב"ד הוא, לרוב, היחיד ביחודו. ואף-על-פי, שמדובר הרבה בחב"ד על צירופי האורות ועל התכללות של כל הנשמות בסוד ה"שכינה" ובסוד "כנסת ישראל" ("כמו ששמעתי מרבותי, כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים דברי תורה, תפול עליו אימתו ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו עד שהיה מתבטל ממציאיותו לגמרי"), בכל זאת אופן ההסתכלות של החב"ד, אופן ההשכלה שלו ואופן החדירה שלו, אופן המחקר האלוהי שלו וכל "הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", הוא ביחיד, ורק מתוך היחיד אנו מגיעים לנשמת הרבים, עבודת הרבים והתיקונים הנעשים בכל רחבי העולמות על-ידי עבודת הרבים.

בא הרב קוק, ו"ל, וגילה בקבלה את נשמת הרבים, את מאורעותיה, סכנותיה, ירידותיה, הצלותיה, גאולותיה, צירופיה וזיכוכיה, עליותיה ושגשוגיה של הנשמה ההיא, כלומר של כללות נשמת ישראל והסתכל אף בנשמתו של היחיד רק מתוך האספקלריה של נשמת הרבים. החב"ד מסתכל בנשמתו של אחד ישראל ומשם הוא מביט בשכינה; הרב קוק מביט בשכינה, בכנסת ישראל, כלומר בשורש השרשים של נשמות ישראל, ומשם הוא מסתכל בנשמתו של היחיד.

משל למי שעמד במקום אחד ידוע במגדל גבוה ומסתכל במהלך הכוכבים והלך ועמד במקום אחר באותו המגדל. אותו המסתכל ואותו המגדל ואותם הכוכבים אלא שרואה הוא אותם מנקודת-זווית אחרת.

ומכאן כל השירה האין-סופית שבקבלת הראי"ה; מכאן הפאתוס האלוקי, שאין דומה לו בכל ספרי הקבלה שבדורות האחרונים; מכאן המעיין הנובע בלי הרף, מעיין של מלים על גבי מלים והשנות דברים הנראה, לכאורה, כשטף מליצות ובאמת היא שפע של דביקות אלוקית, חזיונות ומשא-נפש לרום עולמות אציליים, שביחד עם זה משכנם גם פה בארץ בהאבקותה של כנסת ישראל על קיומה

המשיחי, יסוריה ותקוותיה, שהם ביחד עם זה גם גאולתם של העולמות, צירופם, העלאתם, זיכונם והמשכתם כולם ל"זיהרא עלאה דאדם הראשון".

ומכאן גם הצורך המיוחד לסיים כמעט כל סעיף בכתובים שלימים מן התנ"ך כמחרו ומאגד את הדברים היותר חדשים בקבלה והעיונים היותר עמוקים בפילוסופיא עם שרשם של כל האמיתיות — בנבואה ובספרי רוח הקודש. אין מרן הראי"ה בא ב"אורות" וב"חכמת הקודש" שלו לפרש כתובים או מאמר חז"ל, מאמרי הוזהר ומשליהם של גדולי המקובלים, אבל כל המאמרים המובאים בספרים הנזכרים בדרך אגב או שבהם מסתיימים הסעיפים המיוחדים מתפרשים ממילא על-ידי הרעיונות והסמלים שהוא, מרן הראי"ה, מביע והקורא מתחיל לראות אותם הכתובים או המאמרים עצמם באספקלריה ווהרית, שלא ראה אותם מראש.

אין מרן הראי"ה דורש את הכתובים כמין תומר ואינו מרמו בהם רמזים (מלבד במקומות אחדים כיוצא מן הכלל, כמו הרמו בכתוב "ישר יחזו פנימו", ועוד) וכמעט שאין הוא מוציא אותם מידי פשוטם, ובכל זאת הם נגלים לעיני הקורא כחידושי-חידושים. החידוש הוא כאן בעצם לא בפירושם של כתובים, אלא באור תשפוך עליהם.

דבר גדול עשו המסדרים הרבנים רבי דוד הכהן ורבי צבי יהודה קוק שהוסיפו בסוף הספרים את מראי המקומות מתוך כל ספרותנו העתיקה, ביחוד ממאות ספרי הקבלה, שבהם נשען הראי"ה בקבלתו, אלא שלפי דעתי צריכים היו לציין את ספרי החסידות הבעש"טנית, שעליהם נשען הראי"ה עוד יותר מעל ספרי הקבלה הראשונים וכתבי האריז"ל.

אילו היה סיפק בידי הייתי יכול להוכיח דבר זה באותות ובמופתים, כלומר בהשוואות מתוך כל אלה הספרים עד שלא היה כל קורא יכול להטיל שום ספק בהנחתי, והייתי גם מגלה את כל המקומות היותר עמוקים שבספרי הקבלה של הראי"ה, שלכאורה נראים רק כהפלגות שירתיות-לאומיות ובאמת הם הררים גדולים בחכמת הנסתר התלויים בשערה דקה מן הדקה שב"דיקנה קדישא" (ב"אידרא רבה", ב"אידרא זוטא" וב"ספרא דצניעותא"). אם החב"ד גילה את המטאפיזיקה של הקבלה ואת הפסיכולוגיא האישית שלה, גילה מרן הראי"ה, אם אפשר לומר כן, את הפסיכולוגיא הציבורית-לאומית של הקבלה ואת מהלך ברורם של העולמות כולם ותיקונם מתוך חוק ההתפתחות, המקובל עתה בכל שרשי המדעים וענפיהם.